

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 159.9:378 (043.2)

TOMA Natalia

**PARTICULARITĂȚI ALE INTERACȚIUNII ANXIETATE
ACADEMICĂ – STILURI COGNITIVE LA STUDENȚI**

511.01 – Psihologie generală

Autoreferatul tezei de doctor în psihologie

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Psihologie al Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:

PLATON Carolina, doctor în psihologie, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. BOLBOCEANU Aglaida, doctor habilitat în psihologie, profesor cercetător, Institutul de Științe ale Educației
2. LOSÎI Elena, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă"

Membri ai Consiliului Științific Specializat:

1. RACU Jana, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *președinte al C.Ș.S.*;
2. PALADI Aliona, doctor în psihologie, lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *secretar științific al C.Ș.S.*;
3. BUCUN Nicolae, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar, Institutul de Științe ale Educației;
4. CUZNEȚOV Larisa, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă";
5. BOLEA Zinaida, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

Susținerea va avea loc la 26 iunie, 2018, ora 10:00, sala 505, bloc central, în ședința Consiliului Științific Specializat D 30 511.01 – 08 din cadrul Universității de Stat din Moldova, adresa: str. A.Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009, Republica Moldova.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 25 mai 2018.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

Doctor în psihologie, lector universitar

Paladi Aliona

Conducător științific,

Doctor în psihologie, doctor habilitat în pedagogie,
profesor universitar

Platon Carolina

Autor

Toma Natalia

© Toma Natalia, 2018

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei și importanța cercetării

Problema privind anxietatea, funcțiile ei și rolul acesteia în depășirea situațiilor extremale rămâne a fi una actuală. Actualitatea cercetării este determinată și de faptul că pe parcursul dezvoltării sale personale și profesionale omul interacționează cu multiple situații-problemă, în care anxietatea joacă un rol important. Conceptul de anxietate a suscitat interesul specialiștilor odată cu identificarea relației strânse de interacțiune și interpătrundere ce există între conștient și inconștient ca ipostaze ale psihicului uman, precum și a influenței pe care o exercită sursele anxietății asupra vieții psihice a individului.

Starea de anxietate reprezintă unul dintre cele mai intime mecanisme ale stresului psihologic. Caracteristica sa distinctivă este senzația de amenințare, care constituie elementul central al anxietății și care determină semnificația ei biologică ca un semnal subiectiv de nesiguranță și pericol.

Anxietatea este un fenomen unitar, caracterizat printr-o stare patologică afectivă de frică și neliniște. Anxietatea, ca stare afectivă, apare în diverse situații de pericol și are funcția de protecție, ajutându-ne să reacționăm corespunzător.

Starea de anxietate presupune un sentiment de incertitudine. Pericolul nu este definit clar, nu-l poți măsura, nu poți interveni pentru a-l schimba. Anume din această cauză reacția primară de apărare nu este una motorică, ci ține, mai degrabă, de procesele cognitive, care sunt activate de sistemul cognitiv pentru a se apăra în fața unui pericol. Rezultatul acestui proces este modalitatea de a reacționa pentru a depăși pericolul.

Printre factorii de bază care determină apariția anxietății se numără și unele caracteristici ale temperamentului, în primul rând cele ce țin de sensibilitatea emotivă. Mulți specialiști în domeniu consideră drept cauză principală a anxietății temperamentul (Eysenck, 2001; Merlin, 1986 ș.a.). Cert este însă faptul că niciunul dintre cercetătorii preocupați de problema anxietății nu a neglijat rolul temperamentului. Mai mult, de rând cu temperamentul erau abordate și așa aspecte, cum ar fi stilurile cognitive și trăsăturile de caracter.

De exemplu, stilurile cognitive sunt concepute, tradițional, ca una dintre consecințele temperamentului (Merlin, 1986; Asmolov, 1986; Libin, 1993). În ceea ce privește interacțiunea dintre stilurile cognitive și anxietate, la momentul de față știința dispune doar de unele informații lapidare. O cercetare mai amplă a temei date ar putea elucida aspectele legate de anxietate și de tipurile diferențelor individuale cu referire la stilurile cognitive.

Descrierea situației în domeniu și identificarea problemei de cercetare

Depășirea cu succes a pericolului de către individ depinde în mare măsură de aprecierea adecvată a situației. Aprecierea reală a situației este determinată atât de experiența de autoreglare a comportamentului, cât și de experiența acumulată în rezolvarea diferitelor probleme de viață. Cu alte cuvinte, o gestionare reușită a situației depinde de caracterul omului și de natura și amploarea resurselor disponibile, de particularitățile individuale tipologice, inclusiv de cele cognitive.

Despre starea de anxietate au scris B.Spinoza, P.Decartes, P.Tillich. Datorită lucrărilor lui Sigmund Freud problema dată a devenit actuală și în psihologie. Autorul caracterizează această stare ca una emotivă, care reprezintă emoțiile așteptării și incertitudinii, sentimentul de incapacitate. Deși a urmat o serie de lucrări axate pe subiect, semnate de diferiți autori,

totuși noțiunea „anxietate” nu a fost introdusă în lucrările psihologice până la sfârșitul anilor '30, afirmă Rollo May, cu excepția celor de psihanaliză. În anul 1952 au văzut limina tiparului câteva monografii valoroase, consacrate în întregime studiului angoasei. Este vorba despre monografiile elaborate de R.May – „Semnificația anxietății” (R.May. The meaning of anxiety), de O.Mower – „Teoria învățării și dinamica personalității” (O.H. Mower. Learning theory and personality dynamics), de I.Dollard și N.Miller – „Personalitatea și psihoterapia” (J.Dollard, N.E. Miller. Personality and psychotherapy).

Numărul impunător de cercetări ale savanților de peste hotare este o dovadă a faptului că fenomenul anxietății suscită interes sporit (G.Gabdreeva, 1990; A.Prihojan, 1977, 1996, 1998, 2000; Ch.Spielberger, 1983; S.Freud, 1927; E.Erikson, 1996; A.Adler, 1927; K.Horney, 1950; J.Mitrofan, 1976; P.Popescu-Neveanu, 1961; C.Rogers, 1959; U.Șciopu, 1993 ș.a.).

În Republica Moldova, problema angoasei a fost abordată în teza de doctorat realizată de Iu.Racu. Doctoranda a analizat și a studiat în profunzime portretul psihologic complex al preadolescentului anxios, identificând dinamica, specificul și sursele anxietății preadolescenților din Republica Moldova. Totodată, în studiile realizate de J.Racu, E.Losfi și A.Tarnovschi întâlnim analiza unor aspecte ale anxietății manifestate de către elevii și copiii cu CES.

În legătură cu faptul că starea de neliniște este una distructivă, se impune necesitatea de a căuta anumite căi de reglare, de corectare a ei. În prezent, practica psihologică dispune de o gamă largă de tehnici și metode, susceptibile să diminueze stările de anxietate, dar majoritatea dintre ele sunt prevăzute pentru activități de dezvoltare a sferei emoționale la copii și adolescenți și mai puțin pentru diminuarea anxietății la studenți și, în primul rând, a celei academice.

Majoritatea metodelor și tehnicilor de stăpânire a stărilor anxioase sunt considerate, la etapa de față, ineficiente, deoarece urmăresc corectarea comportamentului simptomatic.

În lucrările științifice publicate se acordă puțin spațiu studierii stărilor afective, care se manifestă în dependență de tipurile stilurilor cognitive, și căilor de diminuare/reglare a acestor stări.

Menționăm că abordările teoretice privind stilurile cognitive sunt destul de diverse. H.Witkin, D.Goodenough definesc stilurile cognitive ca modalități preferențiale de a analiza și a structura mediul în care te afli [33], R.W. Gardner, D.N. Jackson și S.J. Messich vorbesc despre diferențe stabile și constante între organizarea cognitivă și funcționalitatea cognitivă [25], D.M. Wardell și J.R. Royce definesc stilurile cognitive ca particularități individuale stabile ale proceselor de cunoaștere [32].

Totodată, toți autorii evidențiază unele trăsături comune: stilul cognitiv este un aspect procesual al activității intelectuale; stilul cognitiv este o caracteristică stabilă a personalității; stilul cognitiv este reflecție a temperamentului, care, la rândul său, reprezintă unul dintre factorii anxietății.

Problema privind manifestarea anxietății academice și interacțiunea acesteia cu stilurile cognitive la studenți n-a fost identificată ca obiect de cercetare. Astfel, contradicția dintre oportunitatea și importanța stabilirii particularităților interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive și a mecanismelor psihologice de diminuare a ei, pe de o parte, și insuficienta tratare a problemei în cauză în teoria și practica psihologiei, pe de altă parte, argumentează actualitatea temei și generează **problema cercetării**, care constă în stabilirea

particularităților interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive, dar și a mecanismelor psihologice și educaționale de reglare/diminuare a acestei stări, asigurând astfel un nivel redus/mediu de anxietate academică funcțională la studenți, dar și un nivel mai înalt de performanțe academice.

Obiectul cercetării: particularitățile interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive la studenți și procesul de reglare/diminuare a anxietății academice.

Scopul cercetării: stabilirea particularităților interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive la studenți și determinarea modalităților de diminuare/reglare a acestei stări prin mecanisme psihologice și educaționale.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza problemei privind anxietatea și stilurile cognitive în literatura de specialitate.
2. Diagnosticarea manifestării anxietății academice la studenți cu diferite stiluri cognitive.
3. Determinarea interacțiunii anxietate – stil cognitiv ca trăsătură individual-tipologică a personalității.
4. Stabilirea și configurarea profilului studentului cu un grad înalt de anxietate.
5. Fundamentarea mecanismelor psihologice și educaționale de reglare/diminuare a anxietății academice la studenți.
6. Valorificarea mecanismelor psihologice și educaționale de reglare/diminuare a anxietății academice la studenți.

Ipotezele generale ale cercetării:

1. Există o interacțiune directă între stilurile cognitive și anxietatea academică, care reprezintă o reacție inversă cu referire la influența de frustrare a mediului universitar, fiind percepută ca una amenințătoare. Această reacție este determinată de un ansamblu de factori interni și externi, din care fac parte și stilurile cognitive – trăsătura individual-tipologică a activității intelectuale a personalității și ca reflecție și manifestare a temperamentului.
2. Stilurile cognitive în calitate de sursă a anxietății academice, având trăsături/manifestări stabile, pot fi privite ca factori de reglare/diminuare a anxietății prin mecanisme psihologice de:
 - *reflexie*, ca un instrument al gândirii și al manifestării stilurilor cognitive, dar și al schimbării comportamentului, în cazul dat – al anxietății academice;
 - *motivație*, care reprezintă strânsa conexiune dintre funcțiile reglatoare ale motivului și emoții, dintre modul de gândire și stilurile cognitive și, ca urmare, poate realiza funcția de reglare/diminuare a anxietății academice la studenți.

Baza epistemologică a cercetării o constituie:

- Abordarea noțiunii de *anxietate* în lucrările lui L.Vîgotski, V.Leontiev, M.Eysenck, R.S. Lazarus.
- Abordarea anxietății academice de Alpert și Haber, H.Witkin, R.Gardner.
- Abordarea noțiunii de mecanism psihologic de către V.Leontiev.
- Teoria reflexivității, fundamentată de către L.Vîgotski.
- Abordări ale stilurilor cognitive ca trăsătură psihologică (individual-tipologică) a activității intelectuale a personalității realizate de M.Kramar, G.Bleckle, P.Honey, A.Mumford.

- Conceptul de motivație ca mecanism reglatoriu, fundamentat de V.Leontiev, A.Maslow.

Metodologia cercetării. Cercetarea se bazează pe un ansamblu de metode complexe, orientate spre realizarea obiectivelor propuse și demonstrarea ipotezelor enunțate:

✓ *Teoretice:*

- analiza și sinteza literaturii de specialitate;

✓ *Empirice:*

- metode de colectare a datelor empirice: scala de manifestare a anxietății Ch.Spielberger-I.Hanin, testul Taylor, chestionarul 16 factori de personalitate Cattell (16 FPI, forma C), chestionarul Alpert-Haber, chestionarul M.Tutușkina, chestionarul A.Rean, V.Iakunin;
- experimentul de intervenție, care a derulat în două direcții: trainingul reflexiv și valorificarea potențialului motivațional individual în procesul de studii;

✓ *Statistice:*

- metode statistico-matematice de prelucrare a datelor culese.

Eșantionul de cercetare a fost constituit din studenți ai Universității de Stat din Moldova și ai Academiei de Teatru, Muzică și Arte Plastice.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute este obiectivată de următoarele: pentru prima dată a fost realizată o cercetare cu referire la stabilirea interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive în condiții reale, specifice învățământului superior; au fost stabilite particularitățile interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive, determinate de trăsăturile specifice de manifestare a stilurilor cognitive în raport cu factorii academici ce provoacă starea de anxietate; a fost elaborat profilul psihologic al studentului cu un grad ridicat de anxietate academică în raport cu stilurile cognitive. Astfel, au fost create premise pentru a stabili grupurile de risc, dar și modalitățile de reglare a acestei stări la studenți prin mecanisme psihologice și educaționale; au fost fundamentate modalitățile de reglare și diminuare a anxietății academice la studenți prin mecanisme motivaționale și reflexive.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu rezidă în stabilirea particularităților interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive, dar și a mecanismelor psihologice și educaționale de reglare/diminuare a acestei stări, asigurând astfel un nivel redus/mediu de anxietate academică la studenți, ca starea lor emoțională funcțională, creând în așa fel noi oportunități de obținere a unor rezultate academice mai înalte (în cercetare ne vom axa pe studierea anxietății ca stare emoțională disfuncțională).

Semnificația teoretică a cercetării consistă în:

- *dezvoltarea cadrului teoretic* al psihologiei generale privind anxietatea academică și factorii ce provoacă această stare, stilurile cognitive și trăsăturile specifice de manifestare a acestora; stabilirea particularităților interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive în diferite contexte acadmice;
- *evidențierea factorilor determinanți* ai anxietății academice la studenți cu diferite stiluri cognitive și stabilirea dinamicii și particularităților de manifestare a acestei stări în urma intervențiilor psihologice și educaționale;
- *analiza trăsăturilor specifice* fiecărui stil cognitiv și identificarea acelor aspecte, care provoacă apariția anxietății academice ridicate la studenți: nivel ridicat de

impulsivitate, emotivitate (stil cognitiv activ), nivel ridicat de reflexivitate (stil cognitiv reflexiv), dependența de câmp (stil cognitiv teoretic și practic);

- *fundamentarea mecanismelor psihologice* motivaționale și reflexive de reglare/diminuare a anxietății academice la studenți prin valorificarea particularităților interacțiunii anxietate academică – stil cognitiv.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în: identificarea nivelului de manifestare a anxietății academice la studenți în funcție de stilul cognitiv, dar și stabilirea particularităților interacțiunii anxietate academică – stil cognitiv și configurarea profilului studentului cu un grad ridicat de anxietate academică; elaborarea și implementarea programului și strategiilor de reglare/diminuare a anxietății academice la studenți; elaborarea și aplicarea recomandărilor practice pentru psihologi, psihopedagogi, cadre didactice, studenți. Rezultatele cercetării empirice și experimentale pot fi aplicate în procesul de proiectare și realizare a activităților de prevenire, reglare și diminuare a anxietății academice la studenți. Metodele și recomandările propuse pot fi utilizate în activitatea practică de consiliere psihologică și educațională desfășurată în cadrul instituțiilor de învățământ superior; la elaborarea programelor individuale și trainingurilor de dezvoltare personală, de relaționare interpersonală, de motivare pentru succes a tinerilor. Rezultatele studiului pot fi utilizate în predarea cursurilor: *Psihologie generală, Psihologia personalității; Psihologia vârstelor; Consilierea psihologică și psihopedagogică.*

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Anxietatea academică reprezintă un fenomen psihologic complex și dinamic, privită prin interconexiunea a două dimensiuni – cognitivă și emoțională, având diferite forme și niveluri de manifestare, în mare parte fiind determinată de contextul și mediul universitar, dar și (în cazul dat) de particularitățile individual-tipologice ale activității intelectuale a personalității.
2. Particularitățile interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive, stiluri cognitive – anxietate academică sunt în directă legătură cu trăsăturile specifice fiecărui stil cognitiv și cu nivelul de manifestare a anxietății academice. Această conexiune dintre stilurile cognitive și nivelul de anxietate poate fi de diferite grade de complexitate, de relaționare. Cu cât nivelul de anxietate este mai ridicat, cu atât stilurile cognitive se manifestă mai evident, mai accentuat.

Totodată, între stilul cognitiv teoretic, stilul cognitiv practic și gradul de manifestare a anxietății există și alte tipuri de relații, determinate mai puțin de factorul emoțional, reflexiv și mai mult de factorul dependenței de motivație, de tipologia informației (factorul cognitiv).

3. Particularitățile interacțiunii:
 - *anxietate academică – stil cognitiv activ:*
 - această categorie de studenți manifestă cel mai ridicat nivel de anxietate academică în raport cu alte categorii de studenți;
 - factorul dominant – nivelul exagerat de impulsivitate, emotivitate;
 - *anxietate academică – stil cognitiv reflexiv:*
 - această categorie de studenți la fel manifestă un nivel ridicat de anxietate academică în raport cu studenții cu stil cognitiv teoretic și practic;
 - factorul dominant – nivelul exagerat de reflexivitate;

- *anxietate academică – stil cognitiv teoretic:*
 - această categorie de studenți manifestă un nivel mai scăzut de anxietate academică (cauza – nivelul înalt de gândire abstractă, creativitate);
 - factorii care provoacă anxietatea ridicată țin de nivelul de motivație, de substanța conținutală a activității de cunoaștere;
 - *anxietate academică – stil cognitiv practic:*
 - această categorie de studenți manifestă un nivel mai scăzut de anxietate academică în raport cu cei cu stil cognitiv activ și reflexiv, însă mai ridicat în raport cu cei cu stil cognitiv teoretic;
 - factorii care provoacă anxietatea ridicată țin de nivelul de motivație, de tipul activității de cunoaștere (teoretic sau practic).
4. Stilurile cognitive sunt mecanisme intermediare dintre subiect și realitate, care direct influențează asupra comportamentului personalității, inclusiv asupra comportamentului anxios. Această influență poate fi realizată prin alte mecanisme psihologice de motivație și reflexie, fiind și dimensiunile specifice stilurilor cognitive.

Implementarea și aprobarea rezultatelor. Acestea și-au găsit exprimare în publicațiile științifice ale autorului din Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe ale Educației”, Categoria B, Revista Facultății de Psihologie și Psihopedagogie specială a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău „Psihologie. Pedagogie specială. Asistență socială”, Categoria C, Revista „Acta et Commentationes”, Seria „Științe ale Educației”, Categoria C a Universității de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău), activitatea științifico-didactică din cadrul Universității de Stat din Moldova, precum și Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, renovarea curricula la disciplinele *Psihologie generală, Psihologia comunicării*, precum și în consilierea psihologică a studenților. Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul ședințelor Departamentului Psihologie al Facultății de Psihologie și Științe ale Educației a Universității de Stat din Moldova.

Volumul și structura tezei: cercetarea este expusă pe 128 pagini text de bază și conține: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (244 titluri), adnotare (în limbile română, rusă și engleză) și 8 anexe. În textul tezei sunt inserate 24 tabele și 22 figuri.

Cuvinte-cheie: anxietate academică, anxietate-stare, anxietate-trăsătură, stiluri cognitive, mecanisme reflexive, mecanisme motivaționale, stil cognitiv activ, stil cognitiv reflexiv, stil cognitiv teoretic, stil cognitiv practic, profil al studentului anxios.

CONȚINUTUL TEZEI

În *Introducere* se fundamentează actualitatea temei, prin conturarea și formularea problemei, a scopului, a obiectivelor cercetării, a bazei conceptuale și a metodelor aplicate; se reliefează importanța teoretică și valoarea practică a cercetării, tezele principale înaintate spre susținere; este expusă aprobarea și implementarea rezultatelor științifice.

În **Capitolul 1, Fundamente teoretice ale studierii anxietății academice și a stilurilor cognitive la studenți în literatura de specialitate**, sunt reflectate diferite abordări ale anxietății, analizați factorii psihologici, tipurile și nivelurile de manifestare a anxietății academice la studenți.

Analizând teoriile cu referire la anxietate, putem constata că diferite școli științifice/curente științifice au și diferite abordări ale acestui fenomen.

Abordarea psihanalitică a anxietății este reprezentată de S.Freud, A.Freud, W.Reich, A.Adler. În viziunea acestor autori, *anxietatea este o însușire innăscută a personalității, o stare inițial caracteristică omului* [24; 23; 30; 22].

Abordarea behavioristă a anxietății se axează pe conceptul că *anxietatea și frica sunt fenomene apropiate și apar ca reacții emoționale pe baza reflexului condiționat* [15; 19].

Abordarea cognitivă a anxietății *accentuează latura experiențelor noi/necunoscute pentru personalitate ca motiv de apariție a stării de anxietate* [27; 28].

Abordarea gestaltpsihologică a anxietății *identifică situațiile nerezolvate/neterminale ca factori ai nevrozei*. Acest curent este reprezentat de către F.Perls și K.Goldstein [18].

Abordarea anxietății din perspectiva psihologiei personalității se axează pe valoarea trăsăturilor de personalitate, reacțiile la stres și stările de anxietate [34; 1 ș.a.].

Alte abordări, mai actuale, nu țin strict de o școală sau curent științific, însă sunt foarte importante pentru înțelegerea esenței acestui fenomen. În acest sens, mai cunoscute abordări ale anxietății sunt următoarele:

- H.Liddell definește anxietatea ca *umbră a inteligenței ce reflectă capacitatea omului de a se adapta și planifica viitorul* [2, p.262];
- R.Cattell caracterizează anxietatea ca *o stare firească în situații amenințătoare* [2, p.255];
- Ch.Spielberger definește anxietatea ca *stare la un răspuns tranzitoriu la o situație stresantă* [2, p.234];
- R.Mortuus privește anxietatea ca *stare emoțională, caracterizată prin sentimentul tensiunii care are efect negativ asupra comportamentului* [2, p.263];
- C.Lewis abordează anxietatea ca *o stare emoțională neplăcută, asemănătoare cu frica* [2, p.234];
- V.Davidov caracterizează anxietatea ca *o trăsătură psihologică individuală, care constă în predispoziția de a resimți neliniște în diferite situații de viață* [2, p.234].

Analiza diferitelor abordări, definiții ale anxietății ne permite să constatăm că *anxietatea este un fenomen psihologic și concept psihologic cu o mare diversitate de semnificații/înțelesuri*. În același timp, în majoritatea abordărilor anxietatea este privită ca stare afectivă de neliniște, frică, stres și ca o trăsătură a personalității de a percepe lumea din jur ca o amenințare, pericol.

În acest sens, anxietatea academică reprezintă reacția studenților la diferite situații de învățare, însușirea cunoștințelor, testarea, examinarea etc. Această reacție se manifestă în cadrul a două dimensiuni: cognitivă și emoțională.

Anxietatea academică reprezintă un soerctru de manifestări, în care apare o frică excesivă, cogniții negative cu fața unei sau altei situații academice.

Studentii cu un nivel ridicat de anxietate academică sunt persoane foarte sensibile și puțin rezistențe în fața stimulilor anxiogeni.

Așadar, anxietatea ca trăsătură a personalității de a reacționa la amenințări și pericol și ca o stare legată de un anumit context sau situație se manifestă diferit pe parcursul unui timp limitat, fiind determinată de mai mulți factori interni și externi, care pot fi structurați în două categorii:

- 1) categoria factorilor biologici;
- 2) categoria factorilor social-psihologici.

Factorii din prima categorie sunt reprezentați de predispozițiile biologice native care influențează apariția anxietății. De exemplu, sensibilitatea ridicată a părinților poate fi genetic transmisă copiilor.

A doua categorie de factori care determină apariția anxietății sunt cei social-psihologici. În această categorie se include totalitatea factorilor socioafectivi, socioculturali și educaționali din cadrul grupurilor umane în care trebuie să se integreze persoana sau din care ea face parte.

Din această categorie de factori evidențiem: factorul mediului academic, factorul complexității instruirii, factorul relațional.

În partea a doua a acestui capitol se analizează stilurile cognitive ca trăsătură individual-tipologică a activității intelectuale a personalității, se abordează problema clasificării stilurilor cognitive și interconexiunii acestora cu anxietate academică.

1. Analiza diferitelor studii privind problematica anxietății academice la studenți ne permite să deducem că există interacțiuni dintre anxietate și trăsăturile individual-tipologice ale personalității: temperament, caracter, stiluri cognitive. Deoarece activitatea de cunoaștere este una dominantă în cadrul universitar, studierea anxietății, și, în primul rând, a celei situaționale/academice în raport cu stilurile cognitive ale studenților, este argumentată și deschide noi perspective de diminuare și reglare a acestui „fenomen”. Identificând un număr mare de definiții ale stilului cognitiv, putem conchide următoarele:

- *stilul cognitiv este un aspect procesoral (instrumental) al activității intelectuale, care determină modalitatea de a dobândi un anumit produs cognitiv;*
- *stilul cognitiv este o caracteristică stabilă și constantă în timp a omului;*
- *manifestările de stil nu implică judecăți de valori, deoarece reprezentanții fiecărui stil, în diferite situații, au un comportament prioritar/specific;*
- *datele privind relația nemijlocită dintre stilurile cognitive și anxietatea academică a studenților sunt insuficiente și contradictorii.*

Interacțiunea dintre anxietatea academică și stilurile cognitive se determină prin stabilirea factorilor ce duc la apariția anxietății academice, a particularităților manifestării anxietății de către studenții cu diferite stiluri cognitive, privite ca consecințe ale unor trăsături de temperament, recunoscut ca sursă principală a anxietății.

În **Capitolul 2, Cercetarea experimentală a interacțiunii anxietatea academică – stiluri cognitive la studenți** – este prezentat demersul experimental al cercetării care cuprinde trei etape: diagnosticare, formare/ intervenție și evaluare.

Scopul experimentului: stabilirea particularităților de interacțiune dintre anxietatea academică și stilurile cognitive și a factorilor ce provoacă această stare, dar și reglarea/diminuarea anxietății academice ridicate la studenți prin aplicarea Programului de intervenție psihologică și educațională.

La etapa de diagnosticare (pretest) au fost urmărite următoarele obiective:

- identificarea particularităților de manifestare a anxietății academice corelate cu tipologia stilurilor cognitive la studenți;
- stabilirea cadrului reflexiv și motivațional raportat la manifestarea anxietății situaționale/academice la studenți și la tipologia stilurilor cognitive;

- determinarea profilului studentului anxios.

În procesul de diagnosticare au luat parte **135** de studenți de la Universitatea de Stat din Moldova (USM) și de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (AMTAP).

Lotul de studenți a fost selectat conform următoarelor cerințe: să reprezinte diferite instituții de învățământ superior; să fie de la diferite specialități; să realizeze studiile cu frecvență la zi; să fie de la anul 1-2 de învățământ. Au fost selectați **99** de studenți de la USM, specialitățile: educație civică, clasele primare, psihopedagogie, psihologie și **36** de studenți de la AMTAP, specialitățile: coregrafie, muzicologie, teatrologie.

În cadrul experimentului de contactare au fost aplicate următoarele instrumente: Chestionarul privind stabilirea stilurilor cognitive la studenți, elaborat de P.Honey și A.Mumfordi, Scala anxietății reactive a lui Ch.D. Spielberg, Scala de anxietate a lui S.Taylor, Chestionarul de evaluare a anxietății academice elaborat de Alpert-Haber, Chestionarul de evaluare a reflexivității la studenți M.Tutușkina, Chestionarul de evaluare a motivației pentru învățare la studenți de A.Rean și V.Iakunin, precum și Chestionarul 16FPI al lui R.Cattell.

Demersul diagnostic a vizat două aspecte: manifestarea anxietății academice la studenți cu diferite stiluri cognitive și identificarea particularităților de interacțiune; manifestarea reflexivității și motivației pentru învățare la studenți cu diferite stiluri cognitive ca mecanisme psihologice de reglare și diminuare a anxietății academice la studenți.

În urma aplicării instrumentelor respective au fost obținute următoarele rezultate generalizate, prezentate în Tabelul 1.

Tabelul 1. Valorile medii privind manifestarea anxietății la studenți

<i>Instrumentarul</i> <i>Stil de învățare</i>	<i>Test Taylor</i>		<i>Test Spielberg</i>		<i>Test Alpert-Haber</i>
	<i>Nivelul anxietății</i>		<i>Nivelul anxietății</i>		<i>Nivelul anxietății</i>
	<i>Media</i>	<i>Stare</i>	<i>Trăsătură</i>	<i>Scala 1</i>	<i>Scala 2</i>
Activ	21,9	49,5	38,8	40,5	20,5
Reflexiv	24,5	52,3	39,0	44,4	22,6
Teoretic	25,8	44,8	36,6	33,9	24,3
Practic	23,6	47,4	37,8	36,2	27,2

Rezultatele privind scorurile medii obținute de studenți raportate la tipul stilului cognitiv pentru nivelul redus de anxietate prezintă următoarele distribuții: cele mai înalte scoruri medii se atestă la studenții cu stil cognitiv reflexiv și cu stil cognitiv activ. Rezultate mai mici au fost obținute de studenții cu stil cognitiv practic și teoretic. Conform testului Taylor, scorurile medii obținute de studenți pentru nivelul mediu/moderat de manifestare a anxietății se repartizează în felul următor: punctajul cel mai mare este specific pentru studenții cu stil cognitiv teoretic și cu stil cognitiv practic; această tendință se confirmă și conform testului Spielberg și testului Alpert-Haber.

Diagnostică și analiza manifestării anxietății la studenții cu diferite stiluri cognitive ne-a permis să stabilim legăturile de interacțiune între diferite stiluri cognitive și manifestarea anxietății și anxietății academice la studenți.

Tabelul 2. Corelația dintre stilurile cognitive activ, reflexiv, teoretic și practic și manifestarea anxietății academice

<i>Variable</i>	<i>Coeficientul de corelație (r)</i>	<i>Pragul de semnificație</i>
Stilul cognitiv activ	0,439	p = 0,001
Stilul cognitiv reflexiv	0,452	p = 0,001
Stilul cognitiv teoretic	nesemnificativ	nesemnificativ
Stilul cognitiv practic	0,391	p = 0,001

Conform datelor obținute, constatăm că există o corelație între anxietatea academică și stilul cognitiv activ, reflexiv și cel practic. Deoarece coeficientul de corelație obținut este pozitiv, s-a confirmat legătura direct proporțională; adică, cu cât nivelul anxietății este mai înalt, cu atât stilurile cognitive-activ, reflexiv și practic – sunt mai evidente. În situații stresante, emoțiile creează studenților probleme, iar frica îi face ineficienți. În timpul examenelor ei manifestă nervozitate, instabilitate emoțională.

În continuare prezentăm datele diagnosticării nivelului de manifestare a reflexivității la studenți. În acest sens, noi am presupus că studenții cu un nivel înalt de anxietate academică se caracterizează și printr-un nivel înalt de reflexivitate. Prin reducerea nivelului de reflexivitate poate fi diminuată/ reglată anxietatea academică (argumentarea, *a se vedea* în Capitolul 3).

Datele sunt prezentate în figurile ce urmează.

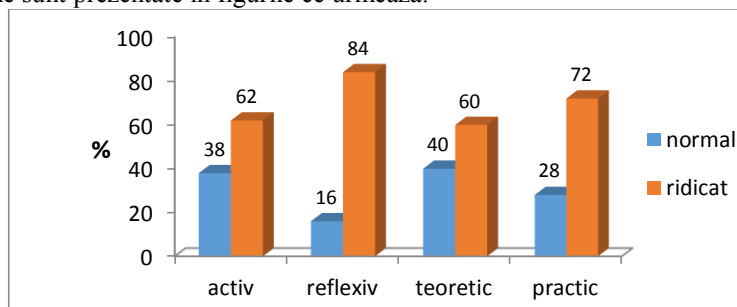

Fig.1. Repartiția datelor privind nivelul reflexivității la studenții cu stil cognitiv activ, reflexiv, teoretic și practic

Analiza datelor prezentate ne permite să constatăm existența unui nivel înalt de reflexivitate la studenții cu diferite stiluri cognitive. Totodată, se constată că acest nivel este considerabil mai înalt la studenții cu stil cognitiv reflexiv (84%) și practic (72%).

Tabelul 3. Valorile medii de manifestare a anxietății academice și a reflexivității la studenții cu diferite stiluri cognitive

	Stil cognitiv	Anxietate academică		Reflexivitate
		Scala 1	Scala 2	
1.	Activ	40,5	20,5	17,3
2.	Reflexiv	44,4	22,6	19
3.	Teoretic	33,9	24,3	17
4.	Practic	36,2	27,2	18

Comparând aceste rezultate cu rezultatele de manifestare a anxietății la studenți, noi am stabilit următoarele legături de dependență, prezentate în Tabelul 4.

Tabelul 4. Corelația dintre nivelurile de anxietate și nivelul de reflexivitate la studenți

	Reflexivitate
Anxietate	- 0,354
p	0,01

Coeficientul de corelație obținut între anxietate și reflexivitate este negativ, adică legătura dintre acești doi factori este:

- 1) invers proporțională, adică cu cât nivelul de anxietate este mai înalt, cu atât mai rar studenții recurg la reflexivitate. Altfel spus, cu cât frica, neliniștea, instabilitatea emoțională este mai pronunțată, cu atât mai rar studenții sunt orientați spre a-și analiza acțiunile, comportamentul lor și al altor persoane, lor le vine greu să prognozeze posibilele consecințe, fie că sunt indiferenți față de aceste consecințe și
- 2) proporțională – nivelul înalt de anxietate corelează cu manifestarea exagerată a reflexivității.

Alături de reflexivitate, motivația pentru învățare în cercetarea noastră este determinată ca fiind unul dintre mecanismele psihologice de corecție/diminuare a anxietății academice la studenți.

În continuare prezentăm legătura de interacțiune dintre nivelul de anxietate și nivelul de motivație la studenți cu diferite stiluri cognitive.

Tabelul 5. Valorile medii de manifestare a anxietății academice și a motivației pentru învățare la studenții cu diferite stiluri cognitive

	Stil cognitiv	Anxietate academică		Motivație
		<i>Scala 1</i>	<i>Scala 2</i>	
1.	Activ	40,5	20,5	18,6
2.	Reflexiv	44,4	22,6	17,3
3.	Teoretic	33,3	24,3	20,5
4.	Practic	36,2	27,2	18,0

Tabelul 6. Corelația dintre nivelul de anxietate și cel de motivație la studenți

	Motivație
Anxietate	- 0,379
p	0,01

Coeficientul de corelație obținut este semnificativ, adică s-a confirmat legătura dintre anxietate și motivație – legătura este invers proporțională; adeci, cu cât nivelul anxietății este mai mic, cu atât studenții au un nivel mai înalt de motivație pentru învățare, și invers.

În contextul rezultatelor obținute în procesul de diagnosticare a nivelului de manifestare a anxietății academice la studenți apare oportunitatea de a stabili profilul psihologic al studentului cu un nivel înalt de manifestare a anxietății academice.

Așadar, analizând trăsăturile de personalitate la studenții cu diferite stiluri cognitive am obținut date care ne permit să modelăm un profil al studentului cu nivel ridicat de anxietate academică.

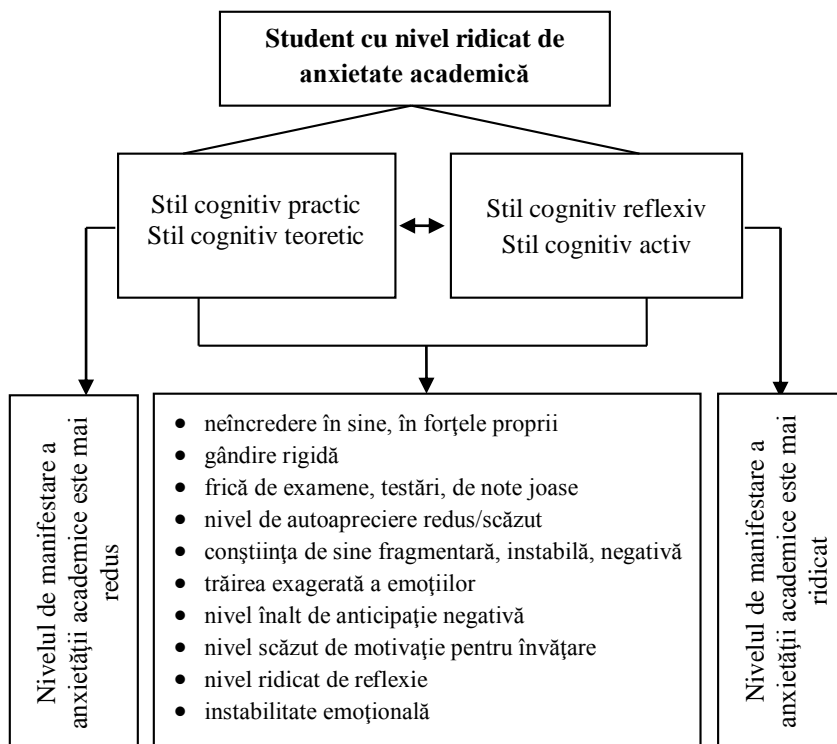

Fig.2. Profilul studentului cu un nivel ridicat de anxietate academică

În concluzie, diagnosticul manifestării anxietății academice la studenți ne permite să stabilim o interacțiune între stilul cognitiv, anxietatea academică, reflexie și motivația pentru învățare. Ultimele sunt privite și ca mecanisme psihologice de corecție/diminuare a anxietății academice la studenți.

Datele statistice ne-au permis să identificăm un profil al studentului cu un nivel înalt de anxietate în raport cu stilurile cognitive și de învățare ale acestuia, care se caracterizează prin următoarele trăsături: gândire rigidă, reacții emoționale exagerate, instabilitate emoțională, frustrare, nervozitate, afirmare proprie scăzută, lipsa încrederii în sine, nivel scăzut de motivație, reflexie exagerată.

În **Capitolul 3, Mecanismul psihologic de reglare și diminuare a anxietății academice la studenți cu diferite stiluri cognitive** este fundamentat cadrul organizațional și metodologic de intervenție psihologică și educațională de reglare și diminuare a anxietății academice la studenți.

Experimentul de intervenție a fost realizat în baza unui Program elaborat în conformitate cu cadrul conceptual al cercetării, care a urmărit următoarele obiective:

- reglarea anxietății academice la studenți prin aplicarea mecanismului reflexiv (sistemul de traininguri speciale);
- reglarea anxietății academice la studenți prin aplicarea mecanismului motivațional (sistemul de metode stimulativ/active).

Experimentul de intervenție a fost realizat pe parcursul semestrului II al anului de studii 2014/2015 și al semestrului I al anului de studii 2015/2016.

La experiment au luat parte studenții cu un nivel ridicat de anxietate academică, stabiliți la etapa de diagnosticare (*pretest*). Acești studenți au fost repartizați în două loturi: cel *experimental* – 24 de studenți și cel *de control* – 24 de studenți. Important a fost faptul că în *lotul experimental* să fie incluși proporțional studenți cu diferite stiluri cognitive, pentru a stabili activitățile-nucleu de reglare a anxietății academice, dar și activitățile individualizate (sau pentru microgrupuri cu același stil cognitiv) dictate de specificul interacțiunii stil cognitiv – anxietate academică. În *lotul de control* au participat studenții incluși la fel conform proporționalității în raport cu stilurile cognitive.

Programul a fost aplicat prin trei modalități:

- 1) prin implicarea directă a întregului lot experimental în activitățile de reglare și diminuare a anxietății academice (compartimentul 1 – prin aplicarea mecanismului reflexiv): 2-4 ore pe săptămână pe parcursul semestrului;
- 2) prin aplicarea ”indirectă” a studenților din *lotul experimental* în activitățile respective integrate în procesul de predare cursului respectiv în cadrul grupului academic (compartimentul 2 – prin aplicarea mecanismului motivațional): conform orarului academic de predare a cursurilor nominalizare;
- 3) prin organizarea consilierii psihologice individuale a studenților care au manifestat blocaje/ probleme privind reglarea anxietății academice exagerate.

În procesul de aplicare a Programului de intervenție s-a ținut cont de specificul conținutului al acestuia, și anume: realizarea activităților nucleului de reglare/diminuare a anxietății academice de către toți studenții din *lotul experimental* și realizarea unor activități specifice (individualizate) determinate de particularitățile manifestării anxietății academice de către studenții cu diferite stiluri cognitive și de învățare, dar și de nivelul reflexiei și motivației pentru învățare. În acest sens, după ședințele respective trebuie de fiecare dată să prezentăm tipologia/conținutul acestor activități individuale în raport cu diminuarea manifestării anxietății academice la studenți.

Pentru a stabili dinamica manifestării anxietății academice la studenți, dar și particularitățile de interacțiune anxietate academică – stiluri cognitive, au fost aplicate aceleași instrumente ca și la etapa de diagnosticare a nivelului de manifestare a anxietății la studenți: scala Taylor (anxietatea generală), scala Ch.D. Spielberger (anxietatea-stare, anxietatea-trăsătură), chestionarul Alprert-Haber (anxietatea academică), chestionarul A.Rean, V.Iakunin (motivația pentru învățare), testul M.Tutușkina (reflexivitatea), dar și testul Cattell (numai variabilele corelate cu cercetarea noastră).

Rezultatele obținute în urma aplicării chestionarelor și testelor respective, din *lotul experimental* și *lotul de control* (*retest*), sunt prezentate urmând logica expunerii rezultatelor obținute la etapa diagnosticării (*pretest*).

Pentru a compara nivelul de manifestare a anxietății, în general, și a anxietății academice, în special, la studenții cu diferite stiluri cognitive din lotul experimental, vom prezenta și vom analiza ”salturile” de manifestare a anxietății academice la ei, ca rezultat al intervenției psihologice și educaționale.

Totodată, pentru a stabili întregul spectru de interacțiune *stil cognitiv – anxietate academică* este nevoie de a corela rezultatele obținute pe toate variabilele: anxietate generală, anxietate-stare/trăsătură, anxietate academică (scala 1 și scala 2), reflexivitate, motivație pentru învățare.

Analiza și compararea acestor rezultate ne permite să constatăm existența interconexiunilor dintre aceste variabile, dar și influența lor corelativă, determinată de specificul manifestării acestora.

Tabelul 7. Dinamica și semnificația rezultatelor obținute de către studenții din lotul experimental: stil cognitiv activ

	Anxietate generală	Anxietate-stare	Anxietate-trăsătură	Anxietate academică		Reflexivitate	Motivații pentru învățare
				Scala 1	Scala 2		
Test	24	48,7	39,8	45,6	18,6	18,6	17,8
Retest	15,3	35,0	35,1	34,1	30,6	13,8	26,5
t	3,843	4,002		4,993	3,384	3,102	5,507
p	0,004	0,003		0,001	0,004	0,027	0,001

Analiza și compararea acestor rezultate în dinamică ne permite să deducem următoarele particularități ale interacțiunii *stil cognitiv – anxietate academică*:

1. Particularitățile manifestării stilului cognitiv activ, determinate, în mare parte, de nivelul ridicat de impulsivitate/emotivitate (alături de alți factori) generează anxietatea academică la studenți. Totodată, se constată existența unei corelații între *anxietatea generală*, *anxietatea-stare*, *anxietatea-trăsătură*, *anxietatea academică* și nivelul *reflexiei* și al *motivației pentru învățare*, ca mecanisme de reglare/diminuare a anxietății academice, dar și ca instrumente de funcționare a stilurilor cognitive. Anume prin intermediul reflexiei și motivației se asigură realizarea interacțiunii *stil cognitiv – anxietate academică*.
2. Acest fapt se confirmă prin compararea rezultatelor în ordinea inversă: rezultatele semnificative privind diminuarea reflexivității ridicate, creșterea motivației pentru învățare au generat și rezultate semnificative privind reglarea nivelului ridicat de anxietate academică, anxietate-trăsătură, anxietate-stare, anxietate generală. De menționat existența corelației între anxietatea generală și anxietatea-trăsătură, care se caracterizează printr-o stabilitate în timp și mai greu se supune reglării/diminuării, între anxietatea academică și anxietatea-stare, care se caracterizează ca instabilă, ce poate fi reglată/diminuată prin diferite mecanisme psihologice și pedagogice. De fapt, anxietatea academică este, în același timp, și anxietate-stare, manifestată într-o situație concretă, în cazul dat – cea academică.
3. Particularitățile stilului cognitiv activ au determinat și unele activități specifice de reglare a anxietății academice la studenți, și anume: activități care diminuează nivelul

exagerat de impulsivitate, emotivitate, reflexivitate, desfășurate prin aplicarea mecanismelor psihologice de motivație și reflexie.

Tabelul 8. Dinamica și semnificația rezultatelor obținute de către studenții din lotul experimental: stil cognitiv reflexiv

	Anxietate generală	Anxietate-stare	Anxietate-trăsătură	Anxietate academică		Reflexivitate	Motivații pentru învățare
				Scala 1	Scala 2		
Test	25,0	52,3	39,8	42,5	18,8	20,5	16,1
Retest	16,6	38,0	35,1	33,6	25,0	14,1	25,0
t	4,081	4,672		3,771	3,768	3,021	5,125
p	0,005	0,002		0,005	0,005	0,025	0,001

Compararea rezultatelor obținute de studenți din această categorie (*test-retest*) ne permite să concluzionăm:

1. Există interacțiune între anxietatea academică, anxietatea-trăsătură/stare, anxietatea generală și trăsăturile specifice acestui stil cognitiv, și anume: nivelul ridicat de reflexivitate (de menționat că nivelul scăzut de reflexivitate sau lipsa acestuia de asemenea pot să ducă la apariția anxietății academice). În acest sens, toți studenții care au manifestat un nivel ridicat de reflexivitate au manifestat și un nivel ridicat de anxietate academică, dar și de anxietate generală. Rezultatele obținute pe dimensiunea *anxietate generală – anxietate-trăsătură*, *anxietate academică – anxietate-stare* au aceleași caracteristici și puncte de interacțiune.
2. Studenții cu un nivel optimal de reflexivitate au manifestat și un nivel mediu sau redus de anxietate academică. Acesta s-a confirmat și în urma realizării intervenției psihologice prin mecanismul reflexiv.

Tabelul 9. Dinamica și semnificația rezultatelor obținute de către studenții din lotul experimental: stil cognitiv teoretic

	Anxietate generală	Anxietate-stare	Anxietate-trăsătură	Anxietate academică		Reflexivitate	Motivații pentru învățare
				Scala 1	Scala 2		
Test	22,0	44,0	37,0	41,5	19,1	17,0	19,3
Retest	12,6	35,0	28,8	30,6	33,6	12,8	26,8
t	3,671	4,233		4,354	3,543	3,000	5,127
p	0,01	0,003		0,003	0,004	0,004	0,001

Pentru a stabili particularitățile interacțiunii *stil cognitiv teoretic – anxietate academică* trebuie de menționat următoarele:

1. Această categorie de studenți și până la experimentul de intervenție a manifestat un nivel mai redus de anxietate academică și un nivel mai ridicat de motivație pentru învățare, în comparație cu alte categorii de studenți. Totodată, ei au manifestat un grad mai moderat de reflexivitate și un nivel mai redus de anxietate generală. Pe de altă parte, studenții cu stil cognitiv teoretic au manifestat un nivel ridicat de anxietate și un

nivel ridicat de reflexivitate, însă într-o mai mică măsură decât cei cu alte stiluri cognitive.

2. Interacțiunea *stil cognitiv teoretic* – *anxietate academică* este determinată, în mare parte, de așa caracteristici ale acestui stil, ca: gândirea abstractă, gândirea creativă, gândirea analitică, gândirea sintetică. Anume aceste caracteristici permit respectivilor studenți să-și gestioneze eficient comportamentul.
3. Factorii care influențează apariția anxietății academice la acești studenți țin de influența insuficientă informațională sau de necesitatea realizării unui volum mare de sarcini practice, dar și de nivelul ridicat de reflexivitate. Totodată, nivelul exagerat de motivație (de a obține cu orice scop note maxime) poate provoca anxietatea ridicată la acești studenți.

Tabelul 10. Dinamica și semnificația rezultatelor obținute de către studenții din lotul experimental: stil cognitiv practic

	Anxietate generală	Anxietate-stare	Anxietate-trăsătură	Anxietate academică		Reflexivitate	Motivații pentru învățare
				Scala 1	Scala 2		
Test	24,0	46,5	37,0	42,8	17,6	19,6	17,5
Retest	17,0	37,0	28,8	31,1	32,8	14,8	24,1
t	2,436	4,321	Nesemn.	4,174	3,874	3,050	5,000
p	0,05	0,003	Nesemn.	0,003	0,005	0,004	0,001

Analiza comparativă a acestor rezultate ne permite să formulăm următoarele constatări:

1. Particularitățile interacțiunii *stil cognitiv practic* – *anxietate academică* sunt determinate de trăsăturile specifice ale acestui stil cognitiv: gândirea concretă, realizarea preponderent a activităților practice, nivelul ridicat de reflexivitate. Totodată, trebuie de menționat că studenții din categoria dată pot manifesta trăsături specifice stilului cognitiv activ (impulsivitate exagerată) și stilului cognitiv reflexiv (reflexivitate exagerată), ceea ce, la rândul său, provoacă anxietatea academică.
2. Ca și în cazul altor categorii de studenți, se observă corelația dintre toate variabilele analizate: nivelul înalt de motivație pentru învățare și nivelul optimal al reflexiei generează scăderea nivelului ridicat de anxietate academică, anxietate-trăsătură/stare și anxietate generală. Se constată că studenții cu acest stil cognitiv au un nivel de motivație mai înalt pentru învățarea practică, activități practice și o motivație mai redusă pentru activități teoretice. Anume acest fapt este unul dintre argumentele în favoarea aplicării mecanismului psihologic motivațional de reglare a anxietății academice în combinație cu cel reflexiv.

Comparând valorile medii din etapa de testare și de retestare a anxietății generale, anxietății academice, reflexivității și motivației la studenți cu diferite stiluri cognitive, remarcăm următoarele:

- Diferențele semnificative dintre rezultatele obținute privind aspectele menționate reflectă specificul manifestării anxietății generale și academice la studenții cu diferite stiluri cognitive și, respectiv, gradul de influență a mecanismelor psihologice de

reflexie și motivație asupra diminuării/reglării acestei stări.

- Diferențele semnificative dintre rezultatele obținute ce vizează aspectele menționate ne permite să identificăm instrumentele/acțiunile dominante privind diminuarea anxietății academice la studenți cu diferite stiluri cognitive.

De exemplu, pentru studenții cu stil cognitiv *reflexiv* vor fi aplicate ca dominante mecanisme de reglare a reflexiei, apoi cele de motivare pentru învățare; pentru studenții cu stil cognitiv *teoretic* în calitate de dominante vor fi aplicate mecanisme de motivare pentru învățare axate pe activități practice, iar pentru studenții cu stil cognitiv *practic* vor fi aplicate mecanisme axate pe activități teoretice.

- Diferențele semnificative dintre rezultatele obținute ne permit să constatăm și unele modificări în structura cognitivă a studenților cu diferite stiluri cognitive *mixte*; s-a mărit numărul de studenți cu stil cognitiv *activ*.
- Diferențele semnificative dintre rezultatele obținute ne permit să deducem legitatea influenței nivelului de motivație și reflexie asupra nivelului de manifestare a anxietății academice la studenți, influență determinată de specificul stilurilor cognitive ale acestora.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Cercetarea anxietății, inclusiv a celei academice, devine tot mai actuală și mai oportună, avându-se în vedere dinamizarea pericolelor/amenințărilor sociale, economice, demografice în societatea contemporană. Anxietatea ca trăsătură a personalității se caracterizează prin reacția la aceste amenințări și pericole. În același timp, anxietatea este determinată de particularitățile psihologice ale personalității, în particular de stilurile cognitive. Studiarea acestei probleme ar clarifica multe aspecte ale conexiunii între anxietate și particularitățile psihologice ale personalității. În acest sens, cercetarea noastră a avut ca scop stabilirea particularităților interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive ale studenților.
2. Analiza datelor corelaționale ne permite să constatăm existența unor influențe/raporturi între tipologia stilurilor cognitive și nivelul de manifestare a anxietății academice.
3. Interacțiunea dintre anxietatea academică și stilurile cognitive se determină prin stabilirea factorilor ce duc la apariția anxietății academice, a particularităților manifestării anxietății de către studenții cu diferite stiluri cognitive, privite ca consecințe ale unor trăsături de temperament, recunoscut ca sursă principală a anxietății.
4. Identificarea corelației semnificative între tipologia stilurilor cognitive și nivelul de manifestare a anxietății academice ne permite să concluzionăm că studenții cu stil cognitiv teoretic manifestă un nivel mai scăzut de anxietate academică decât studenții cu stil cognitiv activ, reflexiv și cu stil cognitiv practic. Această situație se argumentează prin faptul că studenții cu stil cognitiv reflexiv și activ manifestă un nivel înalt de emotivitate și reflexie.
5. Stilurile cognitive și de învățare se caracterizează prin două aspecte/însușiri interconexe – cel intelectual și cel temperamental. Polurile stilurilor cognitive cu indicatori mai înalți de intelect/cogniție (stil cognitiv teoretic) se înclină mai mult spre

anxietate medie/optimală, și invers, polurile stilurilor cognitive cu indicatori mai reduși de intelect/cogniție se caracterizează printr-un nivel ridicat de anxietate. De aici reiese posibilitatea de a valorifica valențele stilurilor cognitive și de învățare în vederea diminuării și reglării anxietății academice la studenți. O altă caracteristică a polurilor stilurilor cognitive și de învățare cu indicatori reduși de intelect/cogniție și cu un nivel înalt de anxietate academică ține de manifestarea reflexivității înalte și a motivației reduse pentru învățare [10].

6. Anxietatea academică cuprinde o varietate de factori aflați într-o interacțiune dinamică: trăirea stresului social, transferarea necesității de atingere a succesului, frica de autodefinire, frica de evaluare a competențelor, frica de a obține note joase, frica de profesori etc. [8].
7. Important este de menționat că influența acestor factori asupra manifestării anxietății academice la studenți în mare parte depinde de stiluri cognitive. De exemplu, studenții cu stilul cognitiv teoretic mai puțin au frică de a obține note joase, însă foarte des manifestă frică de profesorii cu cerințe înalte față de rezultatele învățării.
8. Analiza comparativă a rezultatelor cercetării a arătat că mecanismele psihologice de reglare și diminuare a anxietății academice la studenți sunt eficiente. La studenții din grupul experimental, în urma participării la experimentul de intervenție, s-a constatat descreșterea anxietății academice. În urma reducerii anxietății academice până la un nivel optimal, studenții încep să manifeste o stabilitate emoțională, echilibru intern, încredere în forțele proprii etc.
9. Identificarea factorilor ce provoacă anxietatea la studenții cu diferite stiluri cognitive și de învățare permite stabilirea „grupului de risc” care necesită realizarea unor activități de diminuare a anxietății situaționale; în cazul dat, aplicând mecanisme reflexive și motivaționale de intervenție psihologică și educațională [11, 12]. Totodată, includerea studenților în activități de intervenție psihologică și educațională asigură doar parțial reducerea nivelului de anxietate academică la studenți: de la un nivel ridicat la cel optimal/moderat dar și la cel redus.
10. Integralizarea demersurilor de interacțiune psihologică și pedagogică privind diminuarea anxietății academice la studenți a asigurat, pe de o parte, realizarea conexiunilor „*stil cognitiv – anxietate academică*”, pe de altă parte, cunoașterea de către studenți a stilului cognitiv propriu, a particularităților manifestării emoțiilor personale, a reacției la factorii anxiogeni.
11. Cercetarea anxietății academice la studenți a contribuit la rezolvarea **problemei științifice** în domeniu ce rezidă în stabilirea particularităților interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive, dar și a mecanismelor psihologice și educaționale de reglare/diminare a acestei stări, asigurând astfel un nivel redus/mediu de anxietate academică la studenți, ca stare emoțională funcțională, creând în așa fel noi oportunități de obținere a unor rezultate academice mai înalte (în cercetare ne-am axat pe studierea anxietății ca stare emoțională disfuncțională).
12. Rezultatele cercetării deschid noi orientări și provoacă noi probleme privind studierea anxietății academice la studenți: de exemplu, anxietatea academică și temperamentul; anxietatea și nivelul de însușire a cunoștințelor etc.

RECOMANDĂRI:

1. Pentru studenți:

În vederea diminuării/prevenirii simptomelor specifice anxietății academice se impune consilierea pentru gestionarea emoțiilor personale:

- Studentul trebuie să comunice profesorilor, tutorelor, psihologilor simptomele pe care le resimte în raport cu diferite situații academice și, în primul rând, cu cele de evaluare.
- Studentul trebuie să se axeze pe rezultatul pozitiv și oportunitățile proprii în rezolvarea problemelor academice.
- Studentul singur trebuie (poate) să aplice tehnici simple de relaxare: controlul respirației, controlul tonusului muscular etc.
- Studentul trebuie să-și exerseze capacitatea de a rămâne concentrat pe sarcina respectivă.
- Studentul trebuie să se pregătească către ore în continuu, permanent etc.

2. Pentru profesori:

- Profesorii prin propriile stiluri de predare-evaluare trebuie să implice studenții în realizarea sarcinilor-problemă, sarcinilor variate și atractive.
- Profesorii trebuie să valorifice și să îmbunătățească stilurile de comunicare cu studenții, ținând cont de stilurile lor cognitive, dar și de nivelul de manifestare a anxietății academice.
- Profesorii trebuie să cunoască și să lucreze individual cu studenții cu nivel ridicat de anxietate din grupul-problemă.
- Profesorii trebuie să asigure un feedback cu privire la rezultatele învățării studenților.
- Profesorii trebuie să aplice metoda desensibilizării studenților inhibați prin crearea diferitelor situații motivaționale.
- Profesorii trebuie să creeze studenților ambianțe fizice și psihologice acțiunare, în care să se preîntâmpine apariția simptomelor stresante.
- Profesorii trebuie să încurajeze studenții privind rezolvarea diferitelor probleme academice etc.

3. Alte recomandări:

- Crearea centrelor instituționale de consiliere psihologică a studenților din perspectiva reglării și diminuării anxietății academice.
- Adoptarea și aplicarea în practică de către psihologi și cadrele didactice universitare a mecanismului propus de reglare și diminuare a anxietății academice la studenți.
- Revizuirea curricula universitare din perspectiva formării psihologilor, psihopedagogilor în vederea realizării valențelor motivaționale și de reflexie (psihologice) de reglare-diminuare a anxietății academice la studenți.
- Aplicarea mecanismelor psihologice și educaționale de reglare și diminuare a anxietății academice la studenți în cadrul trainingurilor speciale, în procesul formării continue a psihologilor, psihopedagogilor, cadrelor didactice.
- Includerea studenților în cercetarea problematicii privind anxietatea academică la nivel de teze de licență și de masterat.

BIBLIOGRAFIE

1. Ausubel D., Robinson F. *Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981, p.462-469.
2. Racu Iu. *Anxietatea la preadolescenții contemporani și modalități de diminuare*: Teză de doctor în psihologie, 2011.
3. Racu Iu., Munteanu E. *Stările depresive la adolescenți*. În: Diminuarea violenței în sistemul educațional: probleme și perspective de soluționare: Materialele conf. șt. intern., 2012. Chișinău: Garomont-Studio, 2012, p.376-383.
4. Șchiopu U., Verza E. *Adolescență, personalitate, limbaj*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1993, p.63-289.
5. Tarnovschi A. *Manifestări ale anxietății la copiii cu maladii respiratorii cronice*. În: Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe ale Educației”. Categoria C. Chișinău: CEP USM, 2016, nr.9(99), p.194-201.
6. Toma N. *Anxietatea: surse și factori interni-externi*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Învățământul postmodern: eficiență și funcționalitate”, 15 noiembrie 2013, USM. Chișinău: CEP USM, 2013, p.482-483.
7. Toma N. *Abordarea anxietății în diferite teorii psihologice*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Învățământul universitar și piața muncii: conexiuni și perspective”, 21 noiembrie 2014, USM, Chișinău: CEP USM, 2014, p.486-498.
8. Toma N. *Factori psihologici, surse și tipurile anxietății*. În: Revista Facultății de Psihologie și Psihopedagogie specială a Universității Pedagogice de Stat ”Ion Creangă” din Chișinău „Psihologie. Pedagogie specială. Asistență socială”. Chișinău: Editura UPS ”I.Creangă”, 2014, nr.4(37), p.22-30.
9. Toma N. *Retrospectiva problemei de anxietate în psihologie*. În: Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe ale Educației”. Categoria C. Chișinău: CEP USM, 2014, nr.9(79), p.120-122.
10. Toma N. *Stiluri cognitive și anxietatea*. În: Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe ale Educației”. Categoria B. Chișinău: CEP USM, 2015, nr.5(85), p.197-204.
11. Toma N. *Reflexia – mecanism al gândirii, activității și autocunoașterii*. În: Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe ale Educației”. Categoria B. Chișinău: CEP USM, 2015, nr.5(85), p.205-208.
12. Toma N. *Mecanismul reflexiv de reglare și diminuare a anxietății situaționale/academice la studenți*. În: Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe ale Educației”. Categoria B. Chișinău: CEP USM, 2015, nr.9(89), p.196-202.
13. Toma N. (coaut.), Țurcanu C. *Forme de organizare a activității didactice și de asigurare a continuității între ciclurile învățământului superior*. În: Acta et commentationes. Seria „Științe ale Educației”. Categoria C. Chișinău: Tipografia Universității de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău), 2017, nr.10 (1), p.169-178.
14. Габдреева Г.Ш. *Формирование способности к самоуправлению психическим состоянием у студентов с высоким уровнем тревожности*. Дисс. канд. психол. наук. Москва, 1990. 235 с.
15. Павлов И.П. *Последние сообщения по физиологии и патологии высшей нервной деятельности*. Сообщ. III, 1935. 103 с.

16. Прихожан А.М. *Тревожность у детей и подростков: психофизиологическая природа и возрастная динамика*. Москва-Воронеж: Моск. психол.-соц. инт-т, Изд-во НПО «МОДЭК», 2000. 305 с.
17. Спилбергер Ч. *Концептуальные и методологические' проблемы исследования тревоги*. В: Стресс и тревога в спорте. Москва: Физкультура и спорт, 1983, с.12-24.
18. *Тревога и тревожность*. Хрестоматия /Сост. и общая ред. В.Астапова. Москва: ПЕР СЭ, 2008. 240 с.
19. Уотсон Дж. *Психологический уход за ребёнком*. Москва: Госиздат, 1929. 98 с.
20. Фрейд З. *Страх*. Москва: Книжн. Изд-во «Современные проблемы», 1927. 483 с.
21. Эриксон Э. *Идентичность: Юность и кризис*. Москва: Просвещение, 1996. 96 с.
22. Adler A. *Understanding Human Nature*. New York, 1927. 41 с.
23. Freud A. *Normal și patologic la copil – evaluări ale dezvoltării*. București: Fundația Generația, 2002. 210 p.
24. Freud S. *Inhibitions, symptoms and, anxiety*. The standard edition of the complete psychological Works. L., 1926. 123 p.
25. Gardner R.W., Jackson D.N., Messich S.J. *Personality organization in cognitive and intellectual abilities*. In: Psychological Issues. Monograph 8. 1960. Vol. II, no.4, p.34-39.
26. Horney K. *Neurosis and Human Growth*: W.W. Norton & Co., Inc., 1950. 400 p.
27. Kelly G. *The psychology of Personality Constructs*. Vol.1. New York. 1955. 541 p.
28. May R. *The meaning of anxiety*. Rev.Ed. New York: W.W. Norton&Company, 1996, 425p.
29. Mowrer O.H. *Learning Theory and Behavior*. New York: John Wiley, 1960. 555 p.
30. Reich W. *The bioelectrical investigation of sexuality and anxiety*. New York: Farrar, Straus & Giroux, LLC, 1983. 176 p.
31. Rogers C.R. *A theory of therapy, personality, and interpersonal relationships, as developed in the client-centered framework*. In: Formulation of the person and the social context. New York, 1959, vol.3, p.166-177.
32. Wardell D.M., Royce J.R. *Toward a multi-factor theory of styles and their relationship to cognition and affect*. In: Journal of Personality, 1978, vol.46 (3), p.474-505.
33. Witkin H., Goodenough D. *Field-dependence and interpersonal behavior*. In: Psychol. Bull, 1977, vol.84, no.4, p.661-689.
34. Wolpe J. *Psychotherapy by reciprocal inhibition*. Stanford. California: Stanford University Press, 1958. 239 p.

ADNOTARE

Toma Natalia: „Particularități ale interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive la studenți”, teză de doctor în psihologie. Chișinău, 2018

Structura tezei: cercetarea este expusă pe 128 pagini text de bază și cuprinde: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie (244 surse), anexe (8). În text sunt inserate 24 tabele și 22 figuri. Rezultatele cercetării sunt reflectate în 8 articole științifice publicate în reviste științifice sau prezentate în cadrul unor conferințe internaționale.

Cuvinte-cheie: anxietate academică, anxietate-stare, anxietate-trăsătură, stiluri cognitive, mecanisme flexive, mecanisme motivaționale, stil cognitiv activ, stil cognitiv reflexiv, stil cognitiv teoretic, stil cognitiv practic, profil al studentului anxios.

Domeniul de cercetare: Psihologie generală.

Scopul cercetării: Stabilirea particularităților interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive la studenți și diminuarea/ reglarea acestei stări prin mecanisme psihologice și educaționale.

Obiectivele cercetării: analiza problemei privind anxietatea și stilurile cognitive în literatura de specialitate; diagnosticarea manifestării anxietății academice la studenți cu diferite stiluri cognitive; determinarea particularităților interacțiunii anxietate – stil cognitiv ca trăsătură individual-tipologică a personalității; stabilirea și configurarea profilului studentului cu un grad înalt de anxietate; fundamentarea mecanismelor psihologice și educaționale de reglare/diminuare a anxietății academice la studenți; valorificarea mecanismelor psihologice și educaționale de reglare/diminuare a anxietății academice la studenți.

Noutatea științifică și originalitatea este obiectivată de următoarele: pentru prima dată a fost realizată o cercetare cu referire la stabilirea interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive în condiții reale, specifice învățământului superior; au fost stabilite particularitățile interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive, determinate de trăsăturile specifice de manifestare a stilurilor cognitive în raport cu factorii academici ce provoacă starea de anxietate; a fost elaborat profilul psihologic al studentului cu un grad ridicat de anxietate academică în raport cu stilurile cognitive. Astfel, au fost create premise pentru a stabili grupurile problemă, dar și modalitățile de reglare a acestei stări la studenți prin mecanisme psihologice și educaționale.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu rezidă în stabilirea particularităților interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive, dar și a mecanismelor psihologice și educaționale de reglare/diminuare a acestei stări, asigurând astfel un nivel redus/mediu de anxietate academică la studenți, ca starea lor emoțională funcțională, creând în așa fel noi oportunități de obținere a unor rezultate academice mai înalte (în cercetare ne vom axa pe studierea anxietății ca stare emoțională disfuncțională).

Semnificația teoretică constă în: dezvoltarea cadrului teoretic al psihologiei generale privind anxietatea academică și factorii ce provoacă această stare, stilurile cognitive și trăsăturile specifice de manifestare a acestora; stabilirea particularităților ale interacțiunii anxietate academică – stiluri cognitive în diferite contexte academice; evidențierea factorilor determinanți ai anxietății academice la studenți cu diferite stiluri cognitive și stabilirea dinamicii și particularităților de manifestare a acestei stări în urma intervențiilor psihologice și educaționale; analiza trăsăturilor specifice fiecărui stil cognitiv și identificarea acelor aspecte, care provoacă apariția anxietății academice ridicate la studenți: nivel ridicat de impulsivitate, emotivitate (stil cognitiv activ), nivel ridicat de reflexivitate (stil cognitiv reflexiv), dependența de câmp (stil cognitiv teoretic și practic); fundamentarea mecanismelor psihologice motivaționale și flexive de reglare/diminuare a anxietății academice la studenți prin valorificarea particularităților interacțiunii anxietate academică – stil cognitiv.

Valoarea aplicativă a cercetării consistă în: identificarea nivelului de manifestare a anxietății academice la studenți în funcție de stilul cognitiv, dar și stabilirea particularităților interacțiunii anxietate academică – stil cognitiv și configurarea profilului studentului cu un grad ridicat de anxietate academică; elaborarea și implementarea programului și strategiilor de reglare/diminuare a anxietății academice la studenți; elaborarea și aplicarea recomandărilor practice pentru psihologi, psihopedagogi, cadre didactice, studenți. Rezultatele cercetării empirice și experimentale pot fi aplicate în procesul de proiectare și realizare a activităților de prevenire, reglare și diminuare a anxietății academice la studenți. Metodele și recomandările propuse pot fi utilizate în activitatea practică de consiliere psihologică și educațională desfășurată în cadrul instituțiilor de învățământ superior; la elaborarea programelor individuale și a trainingurilor de dezvoltare personală, de relaționare interpersonală, de motivare pentru succes a tinerilor. Rezultatele studiului pot fi utilizate în predarea cursurilor: *Psihologie generală, Psihologia personalității, Psihologia vârstelor, Consilierea psihologică și psihopedagogică*.

Implementarea rezultatelor: acestea și-au găsit exprimare în publicațiile autorului, activitatea științifico-didactică la cadrul Departamentului Psihologie, renovarea curriculumă la disciplinele *Psihologie generală, Psihologia comunicării*, precum și în consilierea psihologică a studenților.

АННОТАЦИЯ

Тома Наталия: „Особенности взаимодействия академической тревожности и когнитивных стилей у студентов”, диссертация на соискание ученой степени доктора психологии. Кишинэу, 2018

Структура диссертации состоит из: аннотации, введения, трех глав, заключения, библиографии из 244 источников, 8 приложений, 128 страниц основного текста, содержащих 24 таблицы и 22 фигуры. Результаты исследования опубликованы в 8 научных работах.

Ключевые слова: академическая тревожность, тревожность-состояние, тревожность-характеристика, когнитивные стили, рефлексивный механизм, мотивационный механизм, когнитивные стили: активный, рефлексивный, теоретический, практический, профиль студента с высоким уровнем тревожности.

Область исследования: Общая психология.

Цель исследования: выявление особенностей взаимосвязи академической тревожности и когнитивных стилей у студентов, а также предупреждение и коррекция данного состояния средствами рефлексивного и мотивационного механизмов.

Задачи исследования: анализ проблемы тревожности и когнитивных стилей; установление взаимосвязей тревожности и когнитивных стилей; конфигурация профиля студента с высоким уровнем тревожности; обоснование механизмов предупреждения и регулирования состояния тревожности у студентов; экспериментальное апробирование разработанных механизмов.

Научная новизна и оригинальность исследования: впервые было реализовано исследование взаимосвязи тревожности и когнитивных стилей у студентов в разных условиях вуза; были выявлены данные особенности, определяемые спецификой проявления когнитивных стилей в зависимости от факторов, которые провоцируют состояние тревожности; был смоделирован психологический профиль студента с высоким уровнем тревожности, относительно того или иного когнитивного стиля, с последующими их включением в группу риска; были обоснованы психологические и педагогические механизмы предупреждения и регулирования данного состояния.

Научная проблема решенная в исследовании заключается в установлении особенностей взаимосвязи академической тревожности и когнитивных стилей, а также психологических педагогических механизмов её предупреждения и регулирования, обеспечив, таким образом, низкий/средний уровень академической тревожности у студентов, их функциональное эмоциональное состояние, создавая, таким образом, новые возможности получения более высоких академических результатов (в нашем исследовании мы сосредоточились на изучении тревожности как дисфункциональное эмоциональное состояние).

Теоретическая значимость исследования: развитие теоретических основ общей психологии посредством расширения понятия *академическая тревожность* и выявление специфических характеристик когнитивных стилей; установление взаимосвязей академической тревожности и когнитивных стилей в различных ситуациях; выявление факторов, определяющих появление академической тревожности у студентов с различными когнитивными стилями и установление динамики изменения состояния тревожности у студентов в результате применения психологического и педагогического механизмов; выявление специфических признаков каждого когнитивного стиля, которые являются доминантными в провоцировании академической тревожности: высокий уровень импульсивности (активный когнитивный стиль), высокий уровень рефлексивности (рефлексивный когнитивный стиль), полезависимость (теоретический и практический когнитивные стили); обоснование мотивационного и рефлексивного механизмов предупреждения и регулирования уровня академической тревожности у студентов.

Практическая значимость исследования: выявлены уровни проявления академической тревожности у студентов с различными когнитивными стилями и установлены особенности взаимосвязи *академическая тревожность – когнитивные стили*; смоделирован профиль студента с высоким уровнем академической тревожности; разработана специальная программа и способы предупреждения и регулирования академической тревожности у студентов; разработаны рекомендации для психологов, педагогов, преподавателей и студентов. Результаты исследования могут быть использованы в процессе разработки мероприятий по предупреждению и коррекции тревожности у студентов. Методы их реализации могут быть использованы в практической деятельности вузов, в частности в рамках различных видов консультирования, тренингов и т.д. Результаты исследования могут применяться при преподавании курсов: *Общая психология, Психология личности, Возрастная психология, Психологическое консультирование.*

Внедрение результатов происходило через публикации автора, научно-дидактическую деятельность в Департаменте Психологии, обновление куррикулума по предметам *Общая психология, Психология общения*, а также путем внедрения разработанной программы по предупреждению и регулированию академической тревожности у студентов.

ANNOTATION

Toma Natalia: „Particularities of academic anxiety interaction – cognitive styles to students”, Thesis for degree of Doctor in Psychology. Chisinau, 2018

The structure of the thesis: the research is exposed on 128 pages and includes: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography (244 sources), annexes 8. In the text are inserted 24 numbered tables and 22 figures. The results of the research are reflected in 8 scientific papers published in scientific journals or presented at international conferences.

Key words: academic anxiety, state anxiety, trait anxiety, cognitive styles, reflex mechanisms, motivational mechanisms, active cognitive style, reflexive cognitive style, theoretical cognitive style, practical cognitive style, anxious student profile.

Field of research: General Psychology.

Purpose of the research: Establishing the interconnection peculiarities of academic anxieties - cognitive styles for students and diminishing/regulating this state through psychological and educational mechanisms.

Objectives of the research: analysis of the problem of anxiety and cognitive styles in the literature; Diagnose the manifestation of academic anxiety in students with different cognitive styles; Determination of interconnection anxiety - cognitive style as an individual-typological trait of personality; Establishing and configuring the profile of the student with high degree of anxiety; Substantiating the psychological and educational mechanisms of regulating/diminishing academic anxiety in students; Valorisation of the psychological and educational mechanisms to regulate/diminish the academic anxiety at the students.

Scientific novelty and originality are objectified by the following: for the first time, research has been carried out on the establishment of the interconnection of academic anxieties - cognitive styles in real conditions, specific to higher education; There have been established the peculiarities of academic anxiety interconnection – cognitive styles, determined by the specific features of cognitive styles in relation to the academic factors that cause the state of anxiety; The psychological profile of the student with a high degree of academic anxieties was developed in relation to the cognitive styles and thus there were created prerequisites to establish risk groups, but also ways of adjusting this state to the students through psychological mechanisms and education.

The important scientific problem solved in the field is the establishment of the interconnection peculiarities of the *academic anxiety – cognitive styles*, but also of the psychological and educational mechanisms to regulate/diminish this state, thus ensuring a low/medium level of academic anxiety for students, as their functional emotional state, thus creating new opportunities for obtaining higher academic results (in research we will focus on studying anxiety as a dysfunctional emotional state).

The theoretical significance consists in: the development of the theoretical framework of general psychology regarding academic anxiety and the factors that provoke this state, cognitive styles and specific features of their manifestation; The peculiarities of interconexia *academic anxiety – cognitive styles* in different acadmical contexts; Highlighting the determinants of academic anxiety in students with different cognitive styles and establishing the dynamics and peculiarities of manifestation of this state as a result of psychological and educational interventions; The analysis of the specific features of each cognitive style and the identification of those aspects that cause the appearance of high academic anxiety in students: high level of impulsivity, emotivity (active cognitive style), high level of reflexivity (cognitive reflexive style), field dependence (theoretical cognitive style practic); The motivation of the motivational and reflexive psychological mechanisms of regulating/diminishing the academic anxiety at the students by capitalizing the peculiarities of interconexity academic anxiety - cognitive style.

The applicative value of the research consists in: identifying the level of academic anxiety at students according to the cognitive style, but also establishing the interconnection peculiarities *academic anxiety – cognitive style* and configuring the profile of the student with high degree of academic anxiety; developing and implementing the program and strategies for regulating/diminishing academic anxiety at students; developing and applying practical recommendations for psychologists, psycho-pedagogues, teachers, students. The results of empirical and experimental research can be applied in the design and implementation of prevention, regulation, and naming of academic anxieties to students. The proposed methods and recommendations can be used in the practical work of higher education institutions in the activity of psychological and educational counseling; In the development of individual programs and personal development trainings, interpersonal relationships, motivation for the success of young people. The results of the study can be used in teaching courses: General psychology, Personality psychology; Age Psychology; Psychological and psycho-pedagogical counseling.

The implementation of the results they found an explosion in the author's publications, the scientific-didactic activity at the Department of Psychology, the curriculum renovation at the *General Psychology* disciplines, the *Psychology of Communication*, as well as the psychological counseling of the students.

TOMA NATALIA

**PARTICULARITĂȚI ALE INTERACȚIUNII ANXIETATE ACADEMICĂ –
STILURI COGNITIVE LA STUDENȚI**

511.01 – Psihologie generală

Autoreferatul tezei de doctor în psihologie

Aprobat spre tipar: 24.05.2018

Formatul hârtiei 60×84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 50 exemplare

Coli de tipar: 1,6

Comanda nr.45/18

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
Str.A.Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009